

TOLNAI ÁGNES

A szakmai gyakorlat mint pályaszocializáció

A pedagógusképzésben a szakmai gyakorlatokkal kapcsolatban kettős elvárás fogalmazódik meg. A fogadó intézményeknek egyrészt biztosítaniuk kell, hogy a hallgatók a tanultakat valódi helyzetekben is kipróbálják, másrészt meg kell felelniük a különböző minőségi és jogszabályi elvárásoknak. A pedagógusképzésben a szakmai gyakorlatok alatt találkozik a hallgató először valós pedagógiai helyzetekkel. Amit a tanórákon, az egyetemi tantermekben az előadásokon vagy a szemináriumokon tanul, azt a külső gyakorlólóhelyen tudja kipróbálni, finomítani, és megtapasztalni, hogyan működik a mindennapi pedagógiai munka.

A szakmai gyakorlat célja ezért az, hogy a hallgatók ne csak tudjanak valamit, hanem képesek legyenek önállóan cselekedni. Megtanuljanak gyermekcsoporttal, osztályllyal dolgozni, kommunikálni a kollégákkal, tervezni, értékelni, illetve kezelni az előre látható vagy a nem várt helyzeteket.

A felsőoktatási intézmények feladata ebben az esetben nemcsak a stabil elméleti háttér biztosítása, hanem az is, hogy olyan gyakorlati helyeket találjanak és olyan kereteket teremtsenek, ahol a hallgatók va-

lódí fejlődési lehetőséget kapnak. Ehhez fontos az együttműködés a gyakorlati helyekkel és azok fenntartóival is. A gyakorlatok sikeressége így azon múlik, hogy a képző intézmények, a gyakorlati helyek és a fenntartók mennyire tudnak együttműködni.

Jelen összefoglaló azt mutatja be, milyen minőségi és szakmai feltételek szükségesek ahhoz, hogy a szakmai gyakorlat valóban a pályára felkészítést szolgálja, és hogyan tudnak a gyakorlatot vezető pedagógusok ebben kulcsszerepet játszani. Kérdés mindenképpen, hogy hogyan lehet úgy szervezni a szakmai gyakorlatokat, hogy azok valódi segítséget jelentsenek a hallgatóknak a pályára lépésben, és közben a gyakorlatot vezető pedagógusok munkáját és az intézményi célokat is támogassák. A jó gyakorlat alapja ebben az esetben nemcsak a mentor és a mentorált közötti professzionális viszony. Kiemelt szerepet kap a felsőoktatási intézmény és a gyakorlati hely közötti kapcsolat is. Mindkét esetben szükséges a folyamatos visszajelzés, amely biztosítja, hogy a hallgatók valódi, használható pedagógiai kompetenciákat szerezzenek a szakmai gyakorlatok során.

Gyakorlatorientált pedagógusképzés

A szakmai gyakorlatok szerepe nem véletlenül ilyen hangsúlyos a pedagógusképzésben. Az elmúlt évek felsőoktatási stratégiai (*Fokozatváltás a felsőoktatásban felsőoktatási stratégia és cselekvési tervei*, 2015, 2016, 2023, 2024) egyértelműen kimondták, hogy a képzésnek jobban fel kell készítenie a leendő pedagógusokat arra, hogy valódi helyzetekben is magabiztosan legyenek képesek pedagógiai feladatokat ellátni. Az országos stratégiák nem titkolt célja ezzel az, hogy csökkentsek a pályakezdő pedagógusok bizonytalanságát, valamint a pályaelhagyást. A tanárképzésben ezért külön pilot program indult és annak 2024. évi zárása után a résztvevők (Debreceni Egyetem, Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Nyíregyházi Egyetem) elindították a szakmai gyakorlati felkészítésre nagyobb hangsúlyt fektető képzéseket (KSZOEK, 2025).

A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Karának tanárképzésén a pilottól függetlenül került kialakításra a tanárképzésnek az a rendszere, ahol már az első félévtől folyamatosan vesznek részt külső gyakorlatokon a hallgatók (KRE, 2025b). A Pedagógiai Kar (KRE PK) tanító, óvodapedagógus és csecsemő- és kisgyermeknevelő alapképzésein pedig az 1990. évi újraalapítás óta, a Nagykőrösi Református Tanítóképző hagyományaira építve a tanulmányok elejétől minden félévben órarendbe épített gyakorlati napok vannak (KRE, 2025b). A református tanítóképzésből kialakult pedagógus alapképzések létrehozásuk óta tehát eleve gyakorlatközpontúak.

A koncepció kialakításánál egyértelmű a KRE számára az alapító okiratában megfogalmazott feladat: „korszerűen művelt, jó szakemberek képzése a határon inneni és túli magyarság, ezen belül is első renden a református intézményrendszer és a református közösségek számára” (KRE, 2025a). A pedagógusképzés nyelvére lefordítva ez egy olyan képzési struktúrában jelenik meg, amelyben a református nevelés-oktatás minden szintjére képez a KRE szakembereket. A tartalom kialakításánál figyelembe veszi a református többletet, ami nemcsak a hitéleti tárgyak pedagógusképzésben való megjelenését jelenti. A pedagógiai, pszichológiai és módszertani tárgyak tartalmi kialakításánál a református oktatási intézmények pedagógiai programjaiban és a Magyarországi Református Egyház köznevelési törvényében megfogalmazott elveket és tartalmat helyezi előtérbe. A tantervekben megszerzett ismeretek való életben alkalmazása az egyes módszertani blokkokhoz kapcsolódik. Ha csak egy összefüggő gyakorlat lenne a rendszerben, akkor a hallgatóknak csak egy féléve lenne arra, hogy az összes módszertani ismeretet terep-környezetben kipróbálják. Azonban azzal, hogy a módszertani blokkokhoz kapcsolatosan minden félévben egy-egy tematikus gyakorlaton vesznek részt, a hallgatók egy féléven keresztül csak az adott módszertan gyakorlati megvalósulására fókuszálnak. A tanulás így folyamatos és sokkal mélyebb, rétegről rétegre épül fel a képzés alatt.

A hallgatók ebben a folyamatban ismerik meg a gyermekcsoport vagy osztály tényleges működését, a tervezést, a pedagógiai kommunikációt. Fokozatosan, egyre önállóbban próbálhatják ki mindazt, amit az iskolapadban tanultak. A hosszabb, össze-

függő szakmai gyakorlat pedig lehetőséget ad egy összetettebb helyzet megismerésére, amikor a végzősök folyamatos jelenlétük során megtapasztalják az óvoda, iskola, bölcsőde mint szerves egység működését.

A szakmai gyakorlatok rendszerének kialakításakor a református pedagógusképzést annak komplexitásában kell értelmezni. A tanteremben elsajátított református többlet elméleti oldalát a gyakorlatban is meg kell tapasztalniuk, a gyermekek, tanulók sokféleségét maguknak is meg kell élniük. Felkészültségük csak ekkor lesz teljes. Ehhez a református felsőoktatásnak és köznevelésnek szorosan együtt kell működnie, hogy a végzett pedagógusok, azaz a református intézmények jövőbeni munkavállalói valóban felkészülten érkezzenek a pályára. Ez a református oktatási rendszer közös célja (Szontagh, 2025a; Szontagh, 2025b; Tolnai & Vincze, 2025).

A gyakorlatvezető

A szakmai gyakorlatok egyik kulcsszereplője a külső gyakorlatvezető pedagógus. Ő az, aki a hallgató számára először mutatja meg, hogyan működik a pedagógusmunka a mindennapokban. Hogyan szerveznek egy-egy napot, milyen döntéseket hoz a pedagógus, hogyan kezeli a gyermekcsoportot, osztályt, hogyan reagál váratlan helyzetekre. A hallgatók fejlődése szempontjából ez gyakran fontosabb élmény, mint bármelyik elméleti óra, hiszen a tanultak tényleges használatára lesz szüksége. Ebben a szakaszban a formális tanulási utat tökéletesen egészíti ki az informális.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a pályakezdés sikeressége nagymértékben mú-

lik azon, milyen gyakorlati tapasztalatokat szereztek a hallgatók a képzés során. Az Oktatási Hivatal Diplomán túl adatbázisának adatai szerint a végzettek jelentős része elhagyja a pályát az első években (Oktatási Hivatal, 2025). A pályaszocializációnak, a megerősítésnek, a szakma iránti elköteleződésnek ezért már a tanulmányok alatt is fontos szerepe van. Ha csak az első munkahelyen szembesül a kihívásokkal és áll eszköz nélkül a frissen végzett pedagógus, akkor nem kapott elég támogatást vagy nem szerzett elég valós tapasztalatot a képzés alatt. A jó gyakorlatvezető abban tud segíteni, azzal tudja kiegészíteni a képzést, hogy a pályára lépő pedagógusok magabiztosan kezdjék meg munkájukat, és ne érezzék úgy, hogy egyedül kell megküzdniük a mindennapi kihívásokkal.

A gyakorlatvezetés ezért nem csupán technikai feladat. Sokkal inkább egy „pedagógussá nevelő” hivatás, ahol a gyakorlatvezető pedagógus figyel, visszajelez, elmagyaráz, megerősít és példát mutat. A hallgatók számára nagy jelentősége van annak, ha olyan gyakorlati helyre kerülnek, ahol a gyakorlatvezető elkötelezett a szakmája iránt, nyitott a kérdésekre, segíti őket az önreflexióban.

A szakmai gyakorlat akkor hatékony, ha a hallgató olyan pedagógustól tanulhat, aki jól ismeri azt a szakmai területet, amire a hallgató készül. Ezért a gyakorlatvezetőnek rendelkeznie kell azzal a végzettséggel és szakképzettséggel, amelyet a hallgató is megszerez a képzés végén. Ez nem pusztán adminisztratív előírás, hanem annak biztossága, hogy a hallgató megfelelő, az elméletben megtanultakhoz köthető példákat, jó gyakorlatokat lássa, és olyan szakmai útmutatást kapjon, amely valóban illeszkedik

a képzés céljaihoz. Például egy tanító szakos hallgató számára olyan pedagógus lehet jó gyakorlatvezető, aki maga is tanítói végzettséggel rendelkezik, és rutinszerűen dolgozik az alsó tagozatos korosztállyal. Ugyanígy, egy óvodapedagógus hallgatót olyan szakember tud érdemben támogatni, aki az óvodai nevelés komplex kérdéseiben jártas, és ismeri annak sajátos módszereit.

Fontos szempont az is, hogy a gyakorlatvezető megértse a hallgatók tanulmányi rendszerét. Ismerje a képzés tantárgyait és azt, hogy azok hogyan épülnek egymásra. Korábbi tanulmányaiból és az arra épülő továbbképzésekből tudja azonosítani, hogy mik azok az ismeretek, kompetenciák, amik a képzés egyes fázisaiban megjelennek. Szintén azonosítania kell, mik azok, amiket minden félévben fejleszteni szükséges. Így tud olyan feladatokat adni és olyan visszajelzéseket megfogalmazni, amelyek valóban támogatják a hallgató fejlődését.

A különböző szintű végzettségek közötti eltérések itt nagy jelentőséget kapnak. Az egyes végzettségeket 1–8 közötti szintekre osztó Magyar Képesítési Keretrendszer (MKKR) minden szinthez ún. szintleírókat, deskriptorokat határoz meg. Ezek megfogalmazzák azokat az ismereteket, képességeket, attitűdöket, autonómiát és felelősséget, amivel az adott szinten végzettséget szerzők rendelkeznek. Minél magasabb szintű a végzettség, a kompetenciák rendszere is annál összetettebb, a végzettek pedig annál komplexebb feladatokat tudnak megoldani. A köznevelési feladatmegosztás sokrétűsége már a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról szóló 401/2023. (VIII. 30.) kormányrendeletben is látható. Ennek 2. melléklete határozza meg,

hogy az egyes feladatokat milyen végzettséggel lehet ellátni. Minél összetettebb egy feladat, annál magasabb szintű végzettséget vár el a rendelet.

Akik MKKR 4 vagy MKKR 5 szintű képzést végeztek, sok értékes gyakorlati tapasztalattal rendelkezhetnek, de nem feltétlenül látják át ugyanazokat az összefüggéseket, amelyeket egy pedagógusképző felsőoktatási intézmény elvár egy végzős hallgatótól, aki MKKR 6 szintű végzettséget fog szerezni. Ezért a gyakorlatvezetők esetében nemcsak az a szempont, hogy munkájukat jól végezzék, képesek legyenek mentori tevékenységet folytatni, jó gyakorlatokat megosztani, de az is, hogy a hallgatóval a majdani végzettségének megfelelő szintű helyzetkezelési technikákat tudjanak megismertetni. A gyakorlatvezető pedagógusok tisztában vannak a képzési követelményekkel, és képesek abban segíteni a hallgatót, hogy a tanteremben megszerzett tudást valódi pedagógiai kompetenciává alakítsa. Mindez azért is fontos, mert a gyakorlatvezetők maguk is aktív részesei a képzés fejlesztésének. A képzés fejlesztése pedig egy összetett felsőoktatási minőségbiztosítási folyamat eredménye.

A szakmai gyakorlatok ezért ugyanúgy minőségi ellenőrzés alatt állnak, mint az egyetemi tanórák. Ebben a rendszerben fontos szerepe van annak, hogy a hallgató visszajelzést kapjon elvégzett feladatairól a gyakorlati helyen ugyanúgy, ahogy az egyetemen. A tevékenységek dokumentáltsága (például hospitálási naplók vagy tervezetek) egyszerre kell, hogy megfeleljenek a köznevelési és a felsőoktatási elvárásoknak.

A magyar felsőoktatási minőségsterdek az Európai Felsőoktatási Térség

minőségsztenderdjeit követik (ESG, 2015). A pedagógusképzésnek ezért meg kell felelnie azoknak az európai minőségi elvárásoknak, amelyek biztosítják, hogy minden hallgató azonosan, magas színvonalú képzést kapjon. Ezek az elvárások nemcsak az elméleti oktatásra, hanem a szakmai gyakorlatokra is vonatkoznak. A rendszer alapelveit, mint az átláthatóságot és követhetőséget, tervezést és visszacsatolást a képzőnek és a gyakorlóhelynek is figyelembe kell vennie. A képző intézmény a képzés kezdetén a képzési programjában meghatározza, milyen kompetenciákat kell fejleszteni a gyakorlatok során, és a mintatantervekben, tantárgyleírásokban, a szakmai gyakorlatok kurzusleírásaiban közzéteszi azt. A pedagógusjelölt hallgatónak ezek mentén kell végeznie szakmai gyakorlati feladatait, miközben a külső gyakorlatvezető segíti őt és visszajelzést ad a munkájáról.

A külső gyakorlatvezetőktől érkező visszajelzések a képző egyetem részére fontos támpontok. Elsődleges visszacsatolásként a képzés minden félévében pontos visszajelzést kap a hallgató és a képző egyetem is a kompetenciák fejlődéséről, így akár a szaktantárgyi tartalom, akár a gyakorlatra való felkészítés folyamatába azonnal beavatkozhat az egyetem. Ezzel a külső gyakorlatvezetők a pedagógusképzés minőségbiztosítási rendszerének kiemelt szereplőivé válnak. A folyamatos egyeztetés a képző és a gyakorlatot biztosító intézmény között a hallgató fejlődésének olyan részleteire tud rámutatni, amelyek a tantermi körülmények között rejtve maradnak. A pályaszocializáció erősítésére szintén ezen visszajelzések alapján lehet következtetni és feltárni a lehetséges lemorzsolódást már annak első jeleiből.

A minőségbiztosítás tehát nem elsősorban számokról vagy statisztikáról szól. Sokkal inkább arról, hogy a hallgató valóban megérti-e, amit tanult, és képes-e azt alkalmazni a gyermekekkel, tanulókkal végzett munkában. Ebben nagy szerepe van a hallgató által készített hospitálási naplónak, az óra- vagy foglalkozásterveknek, mivel ezekben látható, hogyan gondolkodik, hogyan tervez, hogyan fejlődik.

A visszajelzési rendszer lényege tehát a hallgató személyes fejlődése, amiben mind a képző gyakorlatért felelős oktatójának, mind a külső gyakorlatvezetőnek segítenie kell a hallgatót. Javítani, finomítani a pedagógiai megoldásokat, hogy a gyakorlatok elérjék a kívánt képzési célt, a hallgató pedig a kimeneti elvárásokat sikeresen tudja teljesíteni.

A gyakorlatvezetők ezért nem csupán adminisztratív szereplők a képzésben, hanem meghatározó szakmai iránymutatók. A hallgatók első benyomása a pedagóguspályáról gyakran rajtuk keresztül alakul ki. A gyakorlatvezetői munka értéke és megbecsülése a sikeres pedagógusképzés egyik legfontosabb feltétele.

A hallgató munkaerőpiaci felkészítése tehát a képző egyetem és a külső szakmai gyakorlatot biztosító bölcsőde, óvoda és iskola együttes munkája, amiben a képző és a gyakorlati intézmény kiegészíti egymást.

A gyakorlati hely

A pedagógusképzők számára nemcsak a hallgatók felkészítése a fontos, hanem az is, hogy a gyakorlati helyek szakmai környezete megfelelő legyen a tanultak alkalmazásához. Ez nemcsak azt jelenti,

hogy a gyakorlatvezetőnek szakmailag hitelesnek, megfelelő végzettséggel és felkészültséggel rendelkező szakembernek kell lennie.

Mivel a pedagógusképzésben nagyon különböző intézménytípusok vesznek részt, ezért természetes, hogy ezeknek más a működése, mások az elvárásaik és a pedagógiai hangsúlyaik is. Az állami, önkormányzati, egyházi, alapítványi, magán fenntartók sokfélesége tovább növeli ezt a változatosságot. A fenntartó ugyanis meghatározza az intézmény arculatát, céljait, fejlesztési irányait. Ez azt jelenti, hogy a gyakorlaton a hallgató olyan szakmai kultúrával találkozhat, amely a fenntartó által elfogadott pedagógiai programhoz igazodik (RefHáló, 2025; Bruckner & Szontagh, 2025).

A hallgató akkor tud eredményesen fejlődni, ha a képző intézmény és a gyakorlati hely szakmai programjai összhangban állnak, s nem teljesen más pedagógiai kultúrával találkozhat, mint amit a képzésben tanul.

Ezért fontos, hogy a képző intézmények olyan partnerekkel dolgozzanak együtt, akiknek a programja összehangolható a képzés céljaival. Ha a hallgató a tantermi oktatásban tanultakhoz képest teljesen más szemléletű intézménybe kerül, akkor számára nehezebben értelmezhető, mit és miért lát, és mindez hogyan is kapcsolódik a képzésben tanultakhoz. Ez zavarhatja a pályaszocializációját, bizonytalanságot teremthet.

A református oktatási hálózatban a felsőoktatás és a köznevelési intézményhálózat találkozását sokszor a földrajzi távolságok is nehezítik. A két református pedagógusképző, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem (tanító- és hittanár-nevelőtanár képzés) és a Károli Gáspár Református

Egyetem (diszciplináris tanár-, hittanár-nevelőtanár, tanító-, óvodapedagógus, valamint csecsemő- és kisgyermeknevelő képzés) országos beiskolázású intézmények. A pedagógusképzésben ugyanakkor igen erős a regionális hatás, azaz a képzési hely jól elérhető körzetéből jönnek jellemzően a hallgatók (Oktatási Hivatal, 2025). Így a református köznevelési hálózat és a református pedagógusképzők beiskolázási térképe nem mutat teljes átfedést. Azokon a területen viszont, ahol metszet található, éppen a pedagógiai kultúra azonossága miatt lényeges, hogy egymás partnerei legyenek a pedagógusképzésben a szakmai gyakorlati rendszeren keresztül.

A pedagógiai kultúra mellett az azonos minőségbiztosítási gondolkodás is az együttműködés fokozását támogatja. Az oktatás minőségbiztosítási rendszere pedig a működésének érintettjeiről szól. Akár állami, akár önkormányzati, akár egyházi vagy alapítványi, magán intézményekről beszélünk, minőségbiztosítási rendszerükben közös, hogy mindegyik a gyermek fejlődését tekinti fő céljának. Az elsődleges érintett tehát a gyermek és mindazok a munkavállalók, akik a gyermek fejlődése érdekében dolgoznak az adott iskolában, óvodában, bölcsődében. Az érintetti körben minden oktatási intézménynél megjelennek a szülők elvárásai, a gyermekek szükségletei és a fenntartói célok. Ezek együtt formálják az intézmény működését. A református intézményekben azonban a fenntartói elvárás egyben közegyházi elvárás is. Az oktatás tartalma, módszerei, a pedagógiai program, a hitbéli tartalom adja azt a református többletet, ami a teljes intézményrendszer küldetése.

A református felsőoktatásban a bölcsődei alapprogram, az ÓNOAP vagy a NAT tartalmait a fentebb említett református tartalom kiegészíti. Amikor a pedagógusjelölt hallgató külső szakmai gyakorlatára készül, a foglalkozás- vagy óratervek kidolgozásánál ezeknek a tartalmaknak a beilleszthetőségét is keresi. A képző gyakorlatért felelős oktatója és a gyakorlólhely gyakorlatvezetője együttesen segítik abban a hallgatót, hogy a képzésben tanult elmélet és módszerrel hogyan jelenhet meg a gyakorlatban. A külső gyakorlatvezető akkor tud hatékony szakmai támogatást biztosítani, ha maga is érti azt a nyelvet, amit a képző beszél, azaz maga is a református többlettel kiegészített tartalom mentén folytatja munkáját.

A református pedagógusképző intézmények ezért olyan partneri együttműködésekkel alakítanak ki, ahol a pedagógusjelölt hallgatók a felsőoktatási tartalmukhoz illeszkedő szakmai környezetben szocializálódhatnak. A megfelelő illeszkedés ugyanis segít abban, hogy a hallgató valós helyzetekben gyakorolhassa a szakmája alapvető kompetenciáit.

A református felsőoktatás és a református köznevelés „közös terméke” lesz az a jól felkészült hallgató, aki ebben a közegben abszolválta szakmai szocializációját. A gyakorlólhelyek és fenntartóik részére értékes munkaerőt jelent, hiszen az elsődleges intézményi szocializáció alapjait már a képzés során megkapta. A református köznevelés „kész terméket” vesz át a református felsőoktatástól. Munkaerőpiaci szempontból a gyakorlatot biztosító intézmény az előzetes befektetésének értékét annak hozamaival együtt kapja vissza ebben az együttműködésben.

Összegzés

A pedagógusképzés szakmai gyakorlatai akkor működnek jól, ha annak minden résztvevője, azaz a képző, a gyakorlati helyek és a fenntartók ugyanazt tartják szem előtt. Együttes céljuk pedig a valódi, elkötelezett és felkészült pedagógusgenerációk felnevelése. A gyakorlatok legfontosabb célja, hogy a hallgatók ne csak tudást kapjanak, hanem megtapasztalják, mit jelent pedagógusnak (lehetőség szerint egy református intézmény pedagógusának) lenni a mindennapokban.

A gyakorlatvezető pedagógus ebben a folyamatban kulcsszereplő. Ő az, akitől a hallgató megtanulhatja, hogyan lehet egy-egy nevelési helyzetet kezelni, hogyan épül fel egy foglalkozás vagy óra, hogyan lehet biztonságos, támogató légkört teremteni egy csoportban vagy osztályban. A jó gyakorlatvezető nemcsak feladatokat ad, hanem segít értelmezni a tapasztalatokat, kérdez, visszajelez és példát mutat.

A szakmai gyakorlatok minőségét nem elsősorban számok mérik, hanem azok a finom változások, amiket a hallgatók fejlődésében láthat a képző oktatója és a gyakorlatvezetők. Minőségi gyakorlat akkor jön létre, ha a hallgató érti, hogy mit miért csinál, ha a gyakorlatvezető valós visszajelzésekkel támogatja, illetve, ha a képző intézmény a visszacsatolásokat beépíti a képzés fejlesztésébe.

A jövő pedagógusai a gyakorló pedagógusok mellett tanulják meg a szakma valódi arcát. Ezért minden gyakorlatvezető munkája közvetlenül hat arra, milyen pedagógusok lépnek holnap a pályára. A gyakorlatvezetés így nem csupán kísérés, hanem értékteremtés. Hozzájárul egy olyan szakmához, amelyben minden jó példa tovább él.

Irodalom

1995. évi I. törvény a Magyarországi Református Egyház köznevelési törvénye.
- 1229/2012. (VII. 6.) Korm. határozat a Magyar Képesítési Keretrendszer bevezetéséhez kapcsolódó feladatokról, valamint az Országos Képesítési Keretrendszer létrehozásáról és bevezetéséről szóló 1004/2011. (I. 14.) Korm. határozat módosításáról.
- 401/2023 (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról.
- Bruckner, L. & Szontagh, P. (2025). A „református hozzáadott érték” növelése közös szándékunk. *Magyar Református Nevelés*, 4, 28–33.
- European Association for Quality Assurance in Higher Education, European Students’ Union, European University Association & European Association of Institutions in Higher Education. (2015). *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG)*. https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf
- Károli Gáspár Református Egyetem. (2025a). *Alapító okirat*. <https://portal.kre.hu/index.php/home/szabalyzatok.html>
- Károli Gáspár Református Egyetem. (2025b). *Tanulmányi tájékoztatók (2012–)*. <https://portal.kre.hu/index.php/hallgatoknak/tanulmányi-tajekoztatok.html>
- Kormányzati dokumentum. (2015). *Fokozatváltás a felsőoktatásban – A teljesítményelvű felsőoktatás fejlesztésének irányvonalai*. Kormany.hu. <https://2015-2019.kormany.hu/download/d/90/30000/fels%C5%91oktat%C3%A1si%20koncept%C3%B3.pdf>
- Kormányzati dokumentum. (2016). *Fokozatváltás a felsőoktatásban középtávú szakpolitikai stratégia 2016*. Kormany.hu. <https://cdn.kormany.hu/uploads/document/4/45/451/451b8797bd2110a3d688ce642ea8068cdab6d3f4.pdf>
- Kormányzati dokumentum. (2023. 11. 16.). „Fokozatváltás a felsőoktatásban középtávú szakpolitikai stratégia 2016” és cselekvési terv, az 1499/2023. (XI. 16.) és az 1388/2024. (XII. 11.) Korm. határozattal elfogadva. Kormany.hu. <https://kormany.hu/dokumentumtar/fokozatvaltas-a-felsooktatásban-strategia-2016-es-cselekvési-terv>
- Kormányzati dokumentum. (2024. 12. 21.). „Fokozatváltás a felsőoktatásban középtávú szakpolitikai stratégia 2016” 2025–2026. évekre szóló cselekvési terve, az 1388/2024 (XII.21) Korm. határozattal elfogadva. Kormany.hu. <https://kormany.hu/hirek/elfogadasra-kerult-a-fokozatvaltas-a-felsooktatásban-kozeptavu-szakpolitikai-strategia-2016-2025-2026-évi-cselekvési-terve>
- Köznevelési Szakértők Országos Egyesülete. (2025). *A pedagógusképzés gyakorlat- és értékközpontú megújítása*. https://koszoe.hu/images/K%C3%B6zgy%C5%B1%C3%A9s_2025/Gyakorlatorientalt%20es%20ertekkozpontu%20pedagoguskepzes%202024.05.10%202.pdf
- Oktatási Hivatal. (2025). *Diplomán túl. Adminisztratív Adatbázisok Egyesítése 2024*. <https://www.diplomantul.hu/adminisztrativ-adatbazisok-egyesitese>
- Refháló – A Magyarországi Református Egyház köznevelési és szakképzési hálózatfejlesztési stratégiája és cselekvési terve a 2026–2030 közötti időszakra (Zs.31/2025 (11.19.) számú zsinati határozat). (2025). *Magyar Református Nevelés*, 4, 34–90.
- Szontagh, P. (2025a). The community role of Reformed teacher training in Reformed public education. In *17th International Conference of J. Selye University. Conference Proceedings*. Közlés alatt.
- Szontagh, P. (2025b). A református pedagógusképzés közösségi beágyazottsága a református köznevelésben. Kihívások és válaszok. *Danubius Noster*. Közlés alatt.
- Tolnai, Á. & Vincze, N. (2025). Supportive community and family-like atmosphere in /higher education. In *17th International Conference of J. Selye University. Conference Proceedings* Közlés alatt.